

Plani i kursit të arsimit komunal për të rritur, të suedishtes për imigrantë

Qëllimi i arsimit

Arsimi komunal për të rritur për imigrantë, është një arsim i kualifikuar gjuhësor, që ka për qëllim, që imigrantëve të rritur t'u jap dituri themelore në gjuhën suedishte. Në kuadër të kornizës së arsimit, një nxënës me një gjuhë tjetër amtare se sa suedishtja, përmes këtij arsimit duhet të mësoj dhe të zhvilloj një gjuhë të dytë funksionale. Ky arsim, do t'u jap vegla gjuhësore për komunikim dhe pjesëmarrje aktive në jetën e përditshme, atë profesionale dhe shoqërore si dhe për vazhdim të studimeve. Nxënësit do t'i jepet mundësia të zhvilloj strategji të ndryshme, se si të mësohet gjuha dhe strategji për të mbështetur komunikimin e vet. Ky arsim, po ashtu ka për qëllim që t'u jap të rriturve të imigruar aftësi themelore shkrimi dhe leximi, nëse ata nuk i zotërojnë këto aftësi. Nëse një nxënës nuk ka aftësi funksionale leximi ose ka ndonjë sistem tjetër të shkruarit, përveç alfabetit latin, atij nxënësi do t'i jepet mësim në të shkruar dhe lexuar, në kuadër të kornizës së këtij arsimit.

Mësimi duhet t'u dedikohet njerëzve me përvoja të ndryshme, situata të ndryshme jetësore, dituri dhe objektiva të ndryshme të arsimit. Mësimi duhet të planifikohet dhe të organizohet bashkë me nxënësin dhe t'i përshtatet interesave, përvojave, diturive të përgjithshme dhe objektivave afatgjate të nxënësit.

Mësimi, duke u nisur nga nevojat e individit, duhet mundësuar që të kombinohet me punë apo aktivitete të tjera si për shembull, orientim në jetën profesionale dhe orientim shoqëror, vlefshmërinë, praktikë apo ndonjë arsim tjetër. Pra, mësimi duhet të formësohet në mënyrë sa më të ndryshueshme që është e mundur, kur është në pyetje koha, vendi, përmbajtja dhe format e punës.

Objektivi dhe karakteri i arsimit

Përmes arsimit, në kuadër të arsimit komunal për të rritur, të suedishtes për imigrantë, nxënësit i duhet dhënë mundësi për të zhvilluar

- aftësinë e vet për të shkruar dhe lexuar suedisht,
- aftësinë e vet për të folur, dëgjuar dhe biseduar në suedisht.
- aftësinë e vet për të kuptuar suedishten e folur dhe të shkruar
- aftësinë e vet të përshtat gjuhën sipas qëllimeve, pranuesit dhe situatave,
- një shqiptim të mirë,
- të kuptuarit se si mësohet një gjuhë,

- strategjitë e të mësuarit, leximit dhe të komunikuarit, për zhvillimin e mëtejshëm të gjuhës,
- aftësinë e vet për të përdorur teknikën digjitale dhe veglat përkatëse, për të mësuar dhe komunikuar, si dhe
- aftësinë e vet për të marrë qëndrim, ndaj informacionit nga burimet e ndryshme.

Arsimi komunal për të rritur i suedishtes për imigrantë, karakterizohet nga ajo që nxënësi të zhvilloj një aftësi komunikimi gjuhësor. Kjo do të thotë, të di të komunikoj si me gojë ashtu edhe me shkrim, varësisht nga nevojat e tij. Nxënësi duhet të marrë dituri dhe aftësi të llojeve të ndryshme, për të mundur të bëjë zgjedhjen përkatëse gjuhësore, në raport me situatën aktuale të komunikimit. Aftësia e komunikimit gjuhësor përfshinë aftësi të ndryshme, të cilat bashkëveprojnë dhe kompletojnë njëra tjetrën. Një aftësi e komunikimit gjuhësor nënkupton si mundësi shfrytëzimi të një sistemi gjuhësor dhe diturive, se si të përdoret ky sistem.

Mësimi duhet t'i jep mundësi nxënësit të zhvillojë dituritë dhe aftësitë e ndryshme, dhe përdorimin e strategjive për të mundur të bëjë zgjedhjen përkatëse gjuhësore, në raport me situatën aktuale të komunikimit. Dituritë për sistemin gjuhësor përfshinë fjalë, fraza, shqiptimin dhe strukturat gramatikore. Dituritë e përdorimit të gjuhës bënë fjalë, se si mund të ndërtohet një tekst dhe si bëhet zgjedhja gjuhësore funksionale dhe si bëhet përshtatja e gjuhës, në raport me bashkëbiseduesin dhe qëllimit të bisedës.

Në mësim, nxënësi duhet të haset në tekste të llojeve të ndryshme, ku fjalë, fotografi dhe zë, bashkëveprojnë, me ose pa vegla digjitale. Mësimi duhet të kontribuoj që nxënësi të zhvilloj vetëdijen e tij se si bëhet mësimi i një gjuhe dhe të kuptuarit se si ai/ajo mund të mësoj. Nxënësit duhet, po ashtu, t'i jepet mundësi të zhvillojë aftësinë e vet ndërkulturore, duke reflektuar mbi përvojat e veta kulturore dhe duke i krahasuar ato me dukuritë në jetën e përditshme, shoqërore, studimore dhe profesionale në Suedi.

Mësimi mundet, edhe të kontribuoj që nxënësi të zhvillojë aftësinë e vet, për të përdorur teknikën digjitale, vegla përkatëse dhe medime të informimit, komunikimit dhe mësimi.

Strukturimi i arsimit

Arsimi komunal për të rritur i suedishtes për imigrantë, përbëhet nga tri rrugë të ndryshme studimi, 1, 2 dhe 3, si dhe katër kurseve të ndryshme, A, B, C dhe D. Rruga 1 e studimit përbëhet nga kurset A, B, C dhe D, rruga 2 e studimit, nga kurset B, C dhe D si dhe rruga 3 e studimit, nga kurset C dhe D. Rrugët e ndryshme të studimit ju dedikohen personave me prejardhje, parakushte dhe synime të ndryshme. Rrugët e studimit tregojnë në cilin kurs hyrës ose me çfarë takti përparimi është i përshtatshëm. Një nxënës fillon shkollimin e vet, në atë

rrugë studimi dhe në atë kurs në kuadër të rrugës së studimit, që i përshtatet më së miri parakushteve të tija/saja individuale. Kërkesat për diturinë për një kurs, janë njësoj, pavarësisht rrugës së studimit.

Rruga 1 e studimit, në rend të parë ju dedikohet personave që kanë shumë pak shkollim nga e kaluara, ndërsa rruga 3 e studimit personave që janë mësuar të studiojnë.

Vlerësimi, se cila rrugë studimi është e përshtatshme për një nxënës dhe në cilin kurs në kuadër të rrugës së studimit është mirë t'ia filloj nxënësi, duhet të nisët nga një përshkrim sistematik i diturive të tij ose të saj, parakushtet dhe çfarë mund të ketë rëndësi për mundësitë t'i plotësojë kërkesat.

Kurset e tre rrugëve të studimit, marrin formësime të ndryshme, varësisht nga përvoja e nxënësit për të studiuar, arsimimit të mëhershëm dhe njohurive të suedishtes në fillim të kursit.

Një nxënës mund ta përfundoj arsimin komunal për të rritur të suedishtes për imigrantë ose kursin përkatës. Ndërkaq, të gjithë nxënësve u duhet dhënë mundësia të studiojnë, deri në kursin D, në kuadër të rrugës së vet të studimit, me atë përshtatje të kërkuar, që nxënësit t'i arrijnë nivelet e kërkuara të diturisë.

Të mësuarit e shkrim-leximit themelor

Mësimdhënia në shkrim-leximin themelor, ju dedikohet personave pa shkollim të mëhershëm dhe personave që kanë shkollim të pakët dhe nuk dinë lexim funksional. Përmes mësimit në kuadër të arsimit komunal për të rritur të suedishtes për imigrantë, kryesisht në rrugën 1 të studimit, kanë mundësi të marrin aftësitë bazë të shkrim-leximit, çka përfshinë thellimin dhe automatizimin e diturive të veta. Të bëhet me aftësi funksionale leximi, në kuptimin e vërtetë bazë dhe kjo mund të marrë kohë të gjatë.

Mësimi në aftësimin bazë të shkrim-leximit, mund të ketë nevojë edhe në rrugën e studimit 2 dhe 3, për nxënësit që dinë lexim, nëse nxënësit zotërojnë alfabetin latin. Në këtë rast procesi i mësimit duket më ndryshe.

Arsimi në lidhje me mësimin bazë të shkrim-leximit, lidhet me ndonjërin nga kurset A-D, por përbëjnë një pjesë personale që kombinohet me këto kurse. Pra, është një proces i cili mund të vazhdoj gjatë gjithë asaj kohe që nxënësi merr pjesë në arsimin komunal për të rritur të suedishtes për imigrantë, ashtu që aftësitë të arrijnë të automatizohen.

Mësimi në aftësimin bazë të shkrim-leximit, mund të bëhet në gjuhën amtare të nxënësit ose në një gjuhë tjetër që e zotëron nxënësi.

Përmes mësimit të njohurive bazë të shkrimit dhe leximit, nxënësit i duhet dhënë mundësia që

- të zhvillojë të kuptuarit, se si shkrimi përcjell mesazhin dhe si është e ndërtuar gjuha,
- të zhvillojë aftësinë e vet të përdorë gjuhën në rrethana të ndryshme,
- të zbatojë rregullat e zakonshme të gjuhës së shkruar,
- të përdorë leximin dhe shkrimin për të mësuar, kuptuar dhe për t'u shprehur,
- të vetëdijësohet se si mësohet gjuha,
- të zhvillojë disa strategji të thjeshta për leximin dhe shkrimin me synime të ndryshme, si dhe
- të përdorë teknikën digjitale dhe mjetet ndihmëse, për të mësuar shkrim dhe lexim.

Vlerësimi

Pikënisja e vlerësimit duhet të jetë aftësia e nxënësit për të përdorur gjuhën suedishte në mënyrë të kuptueshme, për qëllime të ndryshme, në jetën e përditshme, në shoqëri, punë si dhe vazhdimin e studimeve. Vlerësimi duhet të përfshijë dituritë e nxënësit, në përputhshmëri me kërkesat për dituri, për notën Kaluese. Kërkesat për diturinë janë të formuluar duke u bazuar në pesë fusha diturie: kuptimi përmes dëgjimit, kuptimi përmes leximit, ndikimit reciprok, prodhimit gojor dhe aftësisë së shkrimit. Fushat e diturisë, nuk duhen vlerësuar veçmas nga njëra tjetra, por mësuesi duhet të bëjë një vlerësim të tërësisë së aftësisë gjuhësore të nxënësit, duke u bazuar se sa nxënësi faktikisht ia del, nga aspekti gjuhësor.

Korrektësia gjuhësore duhet të lidhet me aspektin kompleks të përmbajtjes dhe të gjuhës.

Sipas kapitullit 20, 35 § të ligjit mbi shkollën (2010:800), duhet venë nota për çdo kurs të përfunduar. Në atë pjesë të arsimit që vlen për mësimin bazë të shkrim-leximit, nuk vihet notë.

Njohuria e kërkuar

Kursi A

Kërkesa për njohuri për notën Kaluese

Të kuptuarit përmes dëgjimit

Nxënësi kupton qartë me ndihmë, të folurit e thjesht në situata konkrete të përditshmërisë. Nxënësi kupton fjalë dhe fraza të zakonshme të ngjarjeve të shkurta të ripërsëritura në përditshmëri. Nxënësi kupton informacion të përshtatur dhe të qartë, si dhe udhëzime të thjeshta e të zakonshme gojore.

Të kuptuarit përmes leximit

Nxënësi lexon dhe kupton informacion të thjesht nga situata konkret të përditshmërisë. Nxënësi lexon dhe kupton informacion në formë të fjalëve dhe simboleve të rëndomtë, fraza shumë të thjeshta si dhe tekste shumë të thjeshta e të përshtatur për ndonjë temë të mirënjohur.

Bashkëveprimi gojor

Nxënësi komunikon me ndihmë në situata konkrete të përditshmërisë. Nxënësi merr pjesë në biseda shumë të thjeshta të përditshme. Në biseda nxënësi përdor fjalë të thjeshta, fjalë dhe fraza të thjeshta përshëndetëse, lamtumirëse dhe mirësjellëse, bën pyetje dhe përgjigjet në pyetjet e thjeshta, varësisht nga nevoja konkrete.

Prodhim gojor

Nxënësi komunikon me ndihmë dhe me gjuhë të thjesht në situata konkrete të përditshmërisë. Nxënësi tregon me fjalë të zakonshme dhe me fraza të thjeshta, për rrethanat dhe përvojat personale.

Aftësi shkrimi

Nxënësi shkruan të dhëna personale me fjalë të thjeshta dhe simbole, nga situata konkrete të përditshmërisë. Nxënësi mund të përshkruaj informacion të rëndësishëm, varësisht nga nevojat konkrete, kryesisht në një mënyrë funksionale.

Kursi B

Kërkesa për njohuri për notën Kaluese

Të kuptuarit përmes dëgjimit

Nxënësi kupton qartë, të folurit e thjesht në situata të zakonshme në jetën e përditshme. Nxënësi kupton ngjarje të shkurtura të ritreguara, biseda, informacione dhe lajme të përshtatura rreth temave të mirënjohura. Nxënësi kupton mesazhe dhe udhëzime gojore të shkurtura dhe të qarta.

Të kuptuarit përmes leximit

Nxënësi lexon dhe kupton tekste të thjeshta nga situata të zakonshme. Nxënësi lexon dhe kupton tekste të përshtatura dhe përshkruese, rreth temave të mirënjohura, informacioneve konkrete si dhe mesazhe dhe udhëzime të shkurtura dhe të qarta.

Bashkëveprimi gojor

Nxënësi komunikon me ndihmë në situata konkrete të përditshmërisë. Nxënësi merr pjesë në biseda të thjeshta rreth temave të mirënjohura. Në biseda nxënësi paraqet dhe reagon ndaj pohimeve, pikëpamjeve dhe dëshirave, si dhe bën pyetje dhe përgjigjet në një mënyrë që pjesërisht të mbahet rrjedha e bisedës.

Prodhim gojor

Nxënësi komunikon me ndihmë dhe me gjuhë të thjesht në situata konkrete të përditshmërisë. Nxënësi tregon në formë të thjeshtë, rreth përvojave personale dhe rreth personave të mirënjohur, vendeve dhe ngjarjeve. Nxënësi shprehet kuptueshëm dhe pjesërisht koherent.

Aftësi shkrimi

Nxënësi shkruan tekste të thjeshta për të komunikuar në situata të rëndomta, në jetën e përditshme. Nxënësi shkruan mesazhe të thjeshta dhe të shkurta kuptueshëm, përshëndetje dhe tekste për vetveten dhe për ngjarjet e vetpërjetuara. Nxënësi krijon kryesisht kohorencë funksionale në tekstet e veta.

Kursi C

Kërkesa për njohuri për notën Kaluese

Të kuptuarit përmes dëgjimit

Nxënësi kupton qartë, të folurit e thjesht në situata të përditshme të rëndomta shoqërore, studimore dhe të punës, në jetën e përditshme. Nxënësi kupton ngjarjet e ripërsëritura, përshkrime, biseda, informacione dhe lajme të shkurta, rreth temave të njohura. Nxënësi kupton mesazhe dhe udhëzime të thjeshta dhe të qarta gojore.

Të kuptuarit përmes leximit

Nxënësi lexon dhe kupton tekste të thjeshta nga situatat e rëndomta të jetës së përditshme shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi lexon dhe kupton shkurta, rrëfyese dhe përshkruese, rreth temave të njohura, tekste, tabela dhe diagrame të thjeshta informative, dhe bënë rezonime të thjeshta rreth informatës. Nxënësi lexon dhe kupton udhëzime dhe rregulla të shkurtura dhe të qarta.

Bashkëprimi gojor

Nxënësi komunikon me një gjuhë të thjeshtë dhe me një përshtatje të vogël të synimit dhe partnerit të bisedës, të komunikojë me një gjuhë të thjeshtë, në situata të zakonshme, në jetën e përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Në biseda, nxënësi paraqet dhe pyet rreth pikëpamjeve, mendimeve dhe informatave, në një mënyrë që bisedat dhe diskutimet i çon pjesërisht përpara.

Prodhim gojor

Nxënësi komunikon me një gjuhë të thjesht dhe me një përshtatje të vogël të synimit dhe bashkëbiseduesit, të komunikojë me një gjuhë të thjeshtë, në situata të zakonshme të jetës së përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi tregon dhe përshkruan në formë të thjesht rreth përvojave dhe pikëpamjeve personale, rreth temave të njohura, si dhe jep këshilla dhe udhëzime të thjeshta.

Nxënësi shprehet kuptueshëm dhe pjesërisht koherent, si dhe jep prova të një variacioni të caktuar gjuhësor.

Aftësi shkrimi

Nxënësi shkruan tekste të thjeshta, me një përshtatje të vogël të synimit dhe bashkëbiseduesit, për të komunikuar në situata të zakonshme, të jetës së përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi shkruan tekste rrëfyese dhe përshkruese në mënyrë koherente dhe të kuptueshme, rreth përvojave, përshtypjeve, pikëpamjeve si dhe teksteve informative, rreth temave të njohura. Nxënësi krijon kryesisht një strukturë në mënyrë funksionale, në tekstet e veta dhe tregon prova të një variacioni të caktuar të fondit të fjalëve dhe ndërtimit të fjalive.

Kursi D

Kërkesa për njohuri për notën Kaluese

Të kuptuarit përmes dëgjimit

Nxënësi kupton qartë të folurit në situata formale dhe joformale të jetës së përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi kupton tregime, përshkrime, biseda, diskutime, informacion, dhe lajme rreth temave të njohura. Nxënësi kupton mesazhe dhe udhëzime gojore të detajuara të qarta.

Të kuptuarit përmes leximit

Nxënësi lexon dhe kupton tekste të thjeshta në situata formale dhe joformale në jetën e përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi lexon dhe kupton tekste rrëfyese, përshkruese, raportuese dhe argumentuese rreth temave të njohura, tekste, tabela dhe diagrame informative, dhe bënë rezonime të thjeshta rreth informatës. Nxënësi lexon dhe kupton udhëzime dhe rregulla.

Bashkëveprim gojor

Nxënësi komunikon, me një përshtatje të vogël të synimit dhe partnerëve të bisedës, të komunikojë, si në situata joformale edhe në ato më shumë formale, në jetën e përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi merr pjesë në biseda dhe diskutime, rreth temave të njohura, duke shprehur dhe ballafaquar me pikëpamje me argumente të thjeshta. Nxënësi paraqet dhe pyet për mendime dhe informacione në një mënyrë që bisedat dhe diskutimet i çon pjesërisht përpara.

Prodhim gojor

Nxënësi komunikon me një përshtatje të vogël të synimit dhe bashkëbiseduesit, të komunikojë, si në situata joformale edhe në ato më shumë formale, në jetën e përditshme, shoqërore, studimore dhe të punës. Nxënësi përshkruan, tregon dhe raporton në formë të thjesht për ngjarjet aktuale, përvojat, përshtypjet dhe pikëpamjet, si dhe jep këshilla dhe udhëzime. Nxënësi shprehet kuptueshëm deri

diku rrjedhshëm dhe pjesërisht koherent, si dhe tregon një variacion të caktuar gjuhësor.

Aftësi shkrimi

Nxënësi shkruan tekste të thjeshta, me një përshtatje të vogël të synimit dhe bashkëbiseduesit, për të komunikuar si në situata joformale dhe ato më shumë formale, në jetën e përditshme, shoqërore studimore dhe të punës. Nxënësi shkruan deri diku rrjedhshëm, në mënyrë koherente dhe tregim të kuptueshëm, tekste përshkruese, raportuese dhe argumentuese, të temave të njohura. Nxënësi krijon kryesisht një strukturë funksionale tekstet e veta dhe tregon variacion të caktuar të fondit të fjalëve dhe ndërtimit të fjalive. Nxënësi përdorë me një siguri të caktuar struktura të thjeshta dhe të avancuara gramatikore, në tekstet e veta.